

Asia: VM068:00/2017

Kuuleminen henkilötunnuksen uudistamista koskevan työryhmän johtoryhmän väliraportista

Nykytilan ongelmat

Onko työryhmä mielestänne tunnistanut oikeat haasteet nykyjärjestelmässä? Onko tiedossanne sellaisia ongelmia, jotka tulisi näiden lisäksi huomioida?

- Ryhmä on onnistuneesti identifioinut perushaasteen, ”keskeinen kysymys on se, miten saadaan luotua Suomessa yhteiskunnan tuottamissa palveluissa asioiville ja niihin osallistuville henkilöille yksiselitteinen ja yhteinen kansallinen rekisteri-identiteetti ja sitä tukevat keskitetyt käsittely- ja palveluprosessit.” Erityisesti johtuen kansainvälisen liikkuvuuden lisääntymisestä nykyinen henkilötunnukseen perustuva järjestelmä tuottaa ryhmän kuvaamalla tavalla kasvavia haasteita.
- Raportissa on paljon esimerkkejä pysyväisluonteisesti Suomeen saapuvista henkilöistä ja heidän tuomisestaan henkilötunnusjärjestelmän piiriin. Tulevaisuudessa ehkä jopa suurempi ryhmä on erinäisistä syistä (esim. opiskelu) määräaikaaisesti Suomeen saapuvat.

Onko järjestelmässä sellaisia elementtejä, joista ei mielestänne saisi luopua?

- Keskitetty kansallinen identiteettirekisteri on tärkeä tekijä erilaisten kansallisten tilastojen laadinnassa. Tästä edusta on tärkeää pitää kiinni.
- Muutostilanteessa on varmistettava, että nykyiseen henkilötunnisteeseen perustuva identifiointi toimii, kunnes uusi on varmuudella valmis sen korvaamaan, ei saa syntyä tilannetta, jossa käytössä on kaksi rinnakkaista järjestelmää, joiden välinen yhteys ei toimi

Tulevaisuuden näkymät ja haasteet

Millaisten ilmiöiden oletatte vaikuttavan henkilön yksilöinnin ja identiteetin tarpeisiin tulevaisuudessa? Onko joihinkin muutostrendeihin reagoiminen erityisen kriittistä tulevaa ratkaisua suunniteltaessa?

- Määräaikaisesti Suomeen saapuvat henkilöt, esim. työ- tai opiskelusyistä. Määräaikaisesti Suomeen saapuvien osalta sujuvan rekisteröinnin ja siihen kytkeytyvän tunnuksen saaminen voi nähdä olevan yksi merkittävä tekijä esim. kansainvälisten osaajien rekrytoinnissa Suomeen.
- Sähköisen asioinnin kasvu ja tähän liittyvät mahdolliset identiteettivarkausriskit.
- Nykyistä laajemmat mahdollisuudet itseensä liittyvien tietojen hyötykäyttöön.
- Alaikäisten tarpeet digitaalisessa yhteiskunnassa toimimiseen.
- Kun pohditaan tunnistautumisen uudistamista, tulisi lapsen itsenäistyminen ja vanhempien tukeva rooli näkyä paremmin asioinnin vaativissa vahvan tunnistautumisen palveluissa. Miten esimerkiksi puolesta asioimisen ja omavaltaisen toiminnan rajaaminen asiointikohtaisesti voidaan toteuttaa teknisesti. Noin 10-18 –ikävuoteen asti lapsen omavaltaisuus kasvaa ja tunnistautumiskäytön tulisi mahdollistaa tämänkaltaisen liikunnan.

Miten näette nykyisen henkilötunnusjärjestelmän mahdollisuudet vastata tulevaisuuden haasteisiin?

- Raportissa esitetyt nykyisen henkilötunnusjärjestelmän ongelmat liittyen rinnakkaisiin ja epäluotettaviin rekisteri-identiteetteihin ovat perusteltuja. Mikäli nykyistä henkilötunnukseen perustuvaa henkilötietojen hallintamallia ei uudisteta on todennäköistä, että erilaiset rinnakkaiset tunnistautumiskäytännöt tulevat laajenemaan. Tämä aiheuttaa hallinnollisten kustannusten kasvua sekä näkyy huonompina julkisina palveluina erityisesti tänne väliaikaisesti muuttaville yksilöille.

Oletteko tunnistanneet sellaisia jo olemassa olevia tarpeita, joihin väliraportissa esitetyt ratkaisumallit eivät kykene vastaamaan?

- Väliraportissa olevat ratkaisumallit on esitetty hyvin yleisellä tasolla. Ratkaisumalleissa on mukana kaikki tarvittavat elementit tunnistettujen tarpeiden ratkaisuun.

Biometria

Miten näette biometrian hyödyntämismahdollisuudet uudistuksessa?

- Biometriaan liittyen kasvojen tunnistus sekä analogista kuvasta, videosta tai sitten ihan passin sirusta luettuna on todennäköisesti jotain minkä hyödyntämistä voisi harkita.

Millaisia mahdollisuuksia biometria tarjoaa?

-

Millaisia riskejä näette biometrian hyödyntämisessä?

-

Ratkaisumallien arviointi

Kommentteja minimimallista

- Minimalli ratkaisi tunnuksen muotoon ja riittävyteen liittyviä ongelmia, mutta kuten raportissakin todetaan ”koska minimimallia muistuttavassa ratkaisussa ei laajennettaisi henkilötunnuksen soveltamisalaa, olisi keinoa tunnuksiin sekä henkilötunnuksettomien henkilöihin liittyvät ongelmat ainakin osin ratkaistava toisella tavoin.”

Kommentteja keskitetystä mallista

- Keskitetyssä mallissa on tarkemmin huomioitu henkilötietojen hallintamallin muutos. Keskitetyssä mallissa pitäisi vielä tarkemmin tarkastella vaaditaanko kaikissa käyttötapauksissa yhtä keskitettyä tunnusta vai olisiko keskitetyssäkin mallissa tarve sektorikohtaisille erillistunnuksille. Esim. koulutuksessa käytetään laajasti kansallista oppijanumeroa, joka monessa tapauksessa riittää henkilön identifioimiseen erilaisissa koulutukseen liittyvissä rekistereissä.

Kommentteja hajautetusta mallista

- Hajautetussa mallissa on tuotu hyvin esille erilaisten rekistereiden yhdistäminen. Hajautetun mallin suhteen on kuitenkin harkittava raportissa esitetyn mukaan tarvetta kansalliselle ydintietojen rekisterille. Tai onko järkevää käyttää nykyiseen tapaan tiettyä kansallista tunnusta asioimiseen useimpien viranomaistoimijoiden kanssa. Paras malli löytyy todennäköisesti hajautetun mallin ja keskitetyn mallin parhaita puolia yhdistämällä.
- Hajautetussa mallissa olisi huomioitava henkilötietojen tilastojen laatimistarkoituksessa tapahtuva yhdistäminen, joka luo vaatimuksia henkilötietojen välittäjän roolille.
- Henkilön omien tietojen hyötykäyttö on mahdollista myös muissa malleissa, vaikka se onkin nostettu esille vain hajautetussa mallissa.

Millä tavalla työtä tulisi mielestänne jatkossa suunnata? Mitkä elementit esitetyistä malleista ovat mielestänne tarkoituksenmukaisia jatkoselvityksen kannalta?

- Raportissa on selkeästi havaittu kolmenlaisia haasteita liittyen nykyisenmalliseen henkilötunnukseen perustuvaan henkilötietojen hallintamalliin. Yhden haasteen liittyvät henkilötunnuksen muotoon (siitä tunnistetta sukupuoli ja ikä, tunnusten riittävyys). Toiset haasteet liittyvät henkilötietojen hallintamalliin, eli miten yhden varmuustason henkilötunnus suhtautuu kasvavan kansainväliseen liikkuvuuteen, järjestelmät jotka eivät vaadi tiukasti varmennettua identiteettiä, sekä suhde eIDAS-tunnukseen. Ja kolmanneksi haasteet liittyen henkilön tunnistamiseen rekisteröintitilanteessa. Näihin haasteisiin pitäisi miettiä kuhunkin ratkaisua. Raportissa olevat skenaariot ovat yhdistelmämallia, joissa on otettu kuhunkin haasteeseen kantaan yhden mallin sisällä. Skenaariot sijaan voisi olla järkevämpää esitellä tarkemmin em. haasteiden ratkaisuja joita voidaan toteuttaa hiukan erilaisilla aikatauluilla ja kustannuksilla. Tämä helpottaisi ratkaisujen vaikutusten arviointia.

Mitä elementtejä malleista puuttuu tai haluaisitteko esittää kokonaan toisenlaista ratkaisumallia?

-

Vaikutukset

Miten vaikutusarviointia olisi mielestänne tarkoituksenmukaista tehdä, kun jatkoselvityksen kohde on konkretisoitunut?

- Vaikutustenarviointi olisi helpointa tehdä jakamalla esitettyjä muutoksia esim. yllämainittuihin ryhmiin.

Mitä tahoja olisi mielestänne tärkeää kuulla vaikutuksia arvioitaessa?

- Keskeiset julkiset toimijat, jotka hyödyntävät henkilötietoja. Elinkeinoelämä, jonka järjestelmissä henkilötunnuksia käytetään. Tilastokeskus ja muut tilastoviranomaiset

Miten arvioisitte vaikutuksia järjestelmiinne tai toimintaanne seuraavissa tilanteissa, olettaen mahdollisuuden kohtuulliseen siirtymäaikaan:

A) henkilötunnuksen välimerkki muutetaan tai lisätään uusi välimerkki

B) henkilötunnuksesta poistetaan sukupuolitieto

C) henkilötunnuksesta poistetaan syntymäaika

D) henkilötunnuksen muoto muutetaan kokonaisuudessaan erilaiseksi merkkisarjaksi

-

Muut kommentit

Muita kommentteja väliraportista tai selvityksen kohteesta

-

Avoin vastauskenttä

Tähän voitte kirjoittaa vapaasti jäsennellyn avovastauksen

-

Liukkonen Leo
Opetus- ja kulttuuriministeriö